

TOIMITTAJAKOULUTUKSEN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 13.5.2005

Läsnä:

Heikki Hakala	VTA
Eila Hannula	DIAK/Turku
Jaana Hujanen	Jyväskylän yliopisto
Jarmo Häkkinen	Suomen Journalistiliitto
Sirkka-Leena Hörkkö	Opetusministeriö
Kaarina Karttunen	Yleisradio
Petteri Kauppinen	VTA
Heikki Luostarinen	Jyväskylän yliopisto
Kaarina Melakoski	Tampereen yliopisto
Kaarle Nordenstreng	Tampereen yliopisto
Pentti Raittila	Tampereen yliopisto
Janne Seppänen	Tampereen yliopisto
Lotta Tuohino	Suomen Journalistiliitto
Hannu Vanhanen	Tampereen yliopisto
Esa Väliverronen	Helsingin yliopisto
Ullamaija Kivikuru	SSKH/Helsingin yliopisto (pj. & kirjuri)

1§

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja totesi sen päätösvaltaiseksi. Todettiin, että mukana ei ollut ainuttakaan opiskelijoiden edustajaa. Kehotettiin oppilaitoksia huolehtimaan, että seuraavassa kokouksessa on mukana myös opiskelijaedustus.

2§

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3§

Ilmoitusasioita:

- Jarmo Häkkinen ilmoitti, että Journalismin päivien järjestelyt ovat hyvällä alulla. Päivät pidetään 16-17.9.2005 Messukeskuksessa. Ohjelmassa on teemoja kovastikin, journalisteille erityisen kiintoisa lienee alan tulevaisuutta pohtiva ”Journalisti 2010”.
- Kaarle Nordenstreng ilmoitti, että prof. Heikki Luostarinen siirtyy Jyväskylästä Tampereen tiedotusopin laitokselle 1.8.2005.
- Kaarle Nordenstreng ilmoitti, että Tampereen tiedotusopin uudet, Bolognan sopimuksen mukaiset tutkintovaatimukset on vahvistettu. Todettiin, että muissakin laitoksissa tutkintovaatimusten viimeistely on meneillään.
- Ullamaija Kivikuru ilmoitti, että Tampereen, Jyväskylän ja SSKH:n yhteistyö CIMO:n uusi North-South Higher Education Exchange-projektin puitteissa on käynnistynyt. Suomessa on parhaillaan kolme afrikkalaista opiskelijaa -- Namibiasta, Sambiasta ja Tansaniasta -- osallistumassa SSKH:n Foreign Reporting-kurssille. Yksi opettajavierailu Sambiasta on myös jo tapahtunut, ja kolme suomalaista opiskelijaa – yksi Jyväskylästä, yksi Tampereelta ja yksi SSKH:sta – lähtee Namibiaan kolmeksi kuukaudeksi 25.5.2005. Projekti on saanut myös jatkoa vuodelle 2006, jolloin opiskelijavaihto jatkuu saman laajuisena (3/3), mutta

opettajavaihto laajenee siten, että Suomesta lähtee kaksi opettajaa Afrikkaan ja sieltä tulee kaksi opettajaa Suomeen.

- Heikki Luostarinen ilmoitti, että professori Raimo Salokangas Jyväskylästä ryhtyy yhdessä professori Ohto Mannisen kanssa valmistelemaan ministeri Eljas Erkon elämäkertaa.

4§

Pentti Raittila kertoi parhaillaan meneillään olevasta, vuoden päästä valmistuvasta ESR-selvityksestä, joka pyrkii selvittämään viestintäalan ammattikuvia ja tulevaisuuden koulutustarpeita. Raittila korosti, että rajapintojen selvittäminen painotekniikkaan, taiteisiin ja markkinointiin on edellyttänyt kosolti työtä. Media tuntuu toimivan edelleen alan veturina, mutta huomattavaa on, että painetun sanan ja sähköisen viestinnän väliin on syntymässä hybridejä. Selvitys on käyttänyt hyväkseen myös VTT-tietotekniikan Mediaveturi-hankkeessa tehtyä delfi-tutkimusta siitä, miltä ala näyttää vuonna 2015. Tämä selvitys on osoittanut, että asiantuntijoidenkin piirissä kehityksen suunnan arvioinnin vaihteluvälit ovat isoja. Varsinkin yli 5 vuoden mittaiset tulevaisuusarviot tuntuvat varsin epävarmoilta.

Viestintäammateissa työskentelee noin 40 000 ihmistä, ja seuraavien 15 vuoden aikana eläkkeelle jää vuosittain toimitustyöstä 260, graafiselta puolelta 435, mainosalalta ja tiedottajan työstä 280 sekä audivisuaalisen tuotannon ammattilaisia 100 (suurten ikäluokkien vuoksi määrät lähivuosina ovat edellä kuvattuja keskimääriä suuremmat). Jos lähdetään siitä, että vajaa puolet alalle tulevasta tulee ammattikoulutuksen ulkopuolelta, alan koulutustarve on vuosittain 500-700. Toimittajakoulutuksen osalta yliopistojen ja journalismiin suuntautuneiden ammattikorkeakoulujen koulutuksen laajuus vastaa suunnilleen tarvetta, mutta kaikkiaan viestintäalalla on huomattavasti koulutuksen ylitarjontaa. Selvältä näyttää myös, että mediatilat eivät ota uusia työntekijöitä yhtä paljon kuin eläkkeelle lähtee.

Alustuksen pohjalta syntyi vilkas keskustelu. Todettiin, että tämän selvityksen valmistuminen on todella tärkeää sikäli, että opetusministeriössä kaikki strategiset päätökset on lykätty siihen saakka, kunnes ESR-selvitys on valmistunut.

Keskustelu lähti liikkeelle koulutuksesta, sekä sen määrästä että suuntautumisesta – mitä kuuluu vastaisuudessa journalistiseen osaamiseen? Mielipiteet jakautuivat pääosin siten, että kustantajien edustajat olivat enemmän kiinnostuneita koulutuksen sisällöistä, kouluttajat koulutuksen laajuudesta. Todettiin, että opiskelupaikkojen ylitarjontaa on ja se ehkä kasvaakin vastaisuudessa, vaikka koulutuspaikkoja kaikkiaan on ryhdytty nyt supistamaan. Kaikki koulutukset eivät vielä ole saaneet markkinoille valmiita koulutettuja täydellä teholla. Koulutuksen määrien osalta todettiin, että koulutuksen keskiö ”vuotaa” useaan suuntaan, yhtäältä osaan ammattikorkeakouluja, toisaalta sellaisiin laitoksiin kuin Helsingin yliopiston viestintä sekä Vaasan ja Turun koulutukset sekä Helsingin kauppakorkeakoulun viestintä. Olennaista on, että tutkintotodistukset saataisiin niin täsmällisiksi, että työnantaja journalistia pestatessaan tietäisi, mitä tämä on opiskellut.

Haasteita koulutuksen sisältöön antavat yhtä lailla yleisön odotukset että liiketoiminnalliset vaatimukset. Markkinointiin liittyviä tekijöitä tulee ottaa mukana koulutukseen. Osa kouluttajakeskustelijoista esitti epäilyjä, onko raja varsinaisen toimittajakoulutuksen ja yleisemmän alan koulutuksen välillä pidettävä selkeänä. ”Puhtaan” journalismikoulutuksen ydintä tulee tutkia, sillä ”harmailla” alueilla on osuuksia, jotka istuvat tämän päivän mediakenttään paremmin kuin vanhojen laitosten tarjonta. Kustantajien edustajat korostivat, että opetussisältöjä tulee valmistella yhdessä.

Opetusministeriön edustaja korosti, että olennaista on, ettei oppilaitosten mainonta ole epäasianmukaista vaan että hakijat tietävät pyrkiessään, millaiseen koulutukseen ovat pyrkimässä. Koulutusmarkkinoinnin etiikka jää kentän valvottavaksi, säännöksiä siitä ei voi

laatia. Pentti Raittila korosti, että koulutuksen laajuudesta keskusteltaessa on otettava huomioon myös kansanopistojen tarjonta. Suositun alan laajenemista ei voida säädellä kielloilla, vaan eri tasojen yhteistyöllä.

Tietynlainen konservatiivisuus on aiheellistakin koulutuksessa. Esimerkkinä tarjottiin Yleisradion tilannetta. Yleen otettiin töihin journalisteja ja 30 ns. mediatoimittajaa, joille kummallekin määriteltiin eri tavoin painottuvat työnkuvat, joilla oli tarkoitus rikastaa kokonaisuutta. Parin vuoden kuluttua vain kolmesta mediatoimittajasta oli kasvanut täyspainoiseen journalismiin kykeneviä. Samaan aikaan journalisteiksi palkattujen työnkuvaan oli tullut yhä enemmän mediatoimittajan työkuvaan sopivia piirteitä.

5§

Janne Seppänen esitteli Tampereen yliopistossa pyörivää valtakunnallista visuaalisen viestinnän koulutusta, joka toimii kahdella tasolla: a) 1-2 vuoden mittaisena kuvajournalismin linjana kandidaattitasolla b) visuaalisen journalismin maisteriohjelman, joka on kaksivuotinen. Kandidaattitason opintoihin valitaan 6+4 opiskelijaa kaikista mukana olevista yliopistoista, joskin tamperelaiset ovat olleet valtaenemmistönä opiskelijoiden joukossa. Maisteriohjelmaan valittiin toukokuun alussa toinen 18 opiskelijan ryhmä.

Tampereen yliopiston edustajat esittivät huolestuksensa siitä, että koulutuksen jatkuvuudelle ei ole takeita, ja ellei sellaisia saada, ensi keväänä ei voida ottaa sisään uusia opiskelijaryhmiä.

Sirkka-Leena Hörkkö totesi, että OPM:n korkeakoulubudjetissa on määräraha hankkeisiin, mutta tarkoituksena on, että hankemuotoisena liikkeelle lähteneet maisteriohjelmat vakinaistetaan ja sisällytetään yliopistojen perusrahoitukseen. Vuosien 2007-09 tulosneuvottelujen pohja selvitetään ministeriössä ensi syksyn aikana, ja tässä yhteydessä käy ilmi, voidaanko ainakin osa maisteriohjelmista siirtää perusrahoitukseen. Hörkkö korosti, että tällaisessa tilanteessa myös ulkopuolinen rahoitus on erittäin tervetullutta.

Hakijoissa oli kosolti ulkomailla kandidaatin tutkinnon suorittaneita sekä ammattikorkeakouluista valmistuneita. Tämä käynnisti keskustelun siitä, miten painaviksi ammattikorkeakouluopinnot arvioidaan maisteritasolle pyrittäessä. Keskustelijoiden piirissä oli hyvin erilaisia näkökulmia asiaan. Osa työnantajapuolen edustajista katsoi, että AMK-opinnot pitää suoraan rinnastaa kandidaattitutkintoon. Useimmat uskoivat, että erilaiset siltaopinnot ovat välttämättömiä. Nykyisenä nyrkkisääntö hyväksilukemisesta eri yliopistoissa on hyvin niukanlainen: AMK-tutkinnosta hyvitetään vain 10-15 ov. Ongelmat ovat tutkimustaitojen puolella. Sirkka-Leena Hörkkö totesi, että kaksipilarijärjestelmän mukaisesti AMK-tutkintoja ei rinnasteta kandidaattiin, vaan ne noudattavat omaa logiikkaansa.

6§

Neuvottelukunnan kirje OPM:lle ei tietävästi ole toistaiseksi johtanut mihinkään toimenpiteisiin. Eri yliopistoissa on aikakauslehtityypistä koulutusta viritteillä. Aikakauslehtikustantajat ovat etsineet alan professoria ulkomaille suunnatuilla ilmoituksilla. Päätettiin siirtää aikakauslehtikoulutusta koskeva pohdiskelu seuraavaan kokoukseen ja koetetaan saada silloin mukaan myös aikakauslehtipuolen edustajia.

7§

Kaarina Melakoski kertoi 27.4. pidetystä opettajien ja harjoittelunvalvojen kokouksesta, johon osallistui yli 60 henkeä. Osanottajat olivat pitäneet kokousta hyvin tarpeellisenä, koska siinä todettiin yhtäältä harjoitteluun liittyvien käytäntöjen kirjavuus ja toisaalta muutamien ongelmien

yleisyys. Harjoittelunohjaajille on tarkoitus pitää ensi vuonna Jyväskylässä koulutustilaisuus, ja siihen mennessä on tarkoitus selvittää edelleen mahdollisuudet yhdenmukaistaa käytäntöjä. Isoimpia kysymyksiä ovat yhtäältä toukokuun palkkaus – saavatko opiskelijat palkkaa orientaatiovaiheen aikana vai eivät, käytäntö on kirjava – sekä palautteen lisääminen kautta koko harjoittelun. Yhtenä ongelmana on nimikin: lasketaanko koko kesäjakso harjoitteluksi vai onko itse asiassa vain orientaatio-osuus harjoittelua ja loppu aika kesätoimittajuutta, ammattiin kuuluvaa työtä? Bologna-sopimus tuo omat ongelmansa, koska suomalainen journalismiharjoittelu on opintoviikkoina mitoitettu selvästi alalaitaan, mutta toisaalta 4 ov/6 pistettä –suuruusluokka on ainoa, joka mahtuu ahtaaseen tutkintoon. Ammattikorkeakouluissa harjoittelu kuuluu opintoihin, ja esimerkiksi DIAKissa sen mitta on 4 kk ja siitä saadaan 24 ov. Kustantajapuolella on tekeillä oma selvitys harjoittelusta. Kauppinen korosti, että kustantajat suosivat ajatusta harjoittelusta osana koulutusta ammattikorkeakoulujen tapaan, jolloin ”palkka” tapahtuu opintoviikkoina ja harjoittelu hajaantuu ympäri vuoden. Tällaisessa järjestelyssä harjoittelun valvonta voisi tehostua. Keskustelussa todettiin, että ympäri vuoden hajautettua harjoittelua on mahdoton sijoittaa nykyiseen tiukasti kurssimuotoiseen yliopistokoulutukseen.

Päätettiin palata asiaan seuraavissa kokouksissa.

8 §

Alan kansallinen koordinaattori Kaarle Nordenstreng totesi, että siirtyminen Bolognan sopimuksen mukaiseen tutkintojärjestelmään tapahtuu suunnitelmien mukaan pääsääntöisesti 1.8.2005 kandidaattiopintojen ja 1.8.2006 maisteriopintojen osalta, joskin esimerkiksi erikoistapauksina sisään otetut maisteriopiskelijat voivat niin halutessaan aloittaa uuden tutkinnon mukaiset opinnot jo syksyllä 2005. Siirtymäkausi on kaikkiaan 3 vuotta. Keskustelussa todettiin, että voidaan olettaa jatkossa syntyvän lisäpainetta siirtyä ammattikorkeakouluista maisteriopintoihin yliopistojen puolella, jolloin voi syntyä tarvetta jatkokeskusteluihin. Toisaalta AMK-puolella arvioidaan, että vain noin 10 prosenttia sieltä valmistuvista on kiinnostuneita jatkamaan opintojaan. Eila Hannula totesi, että ammattikorkeakouluissa on hankkeita myös viestintäalan jatkotutkintoihin. Mediakasvatuksen osalta suunnitelmat ovat jo pitkällä.

9 §

Todettiin, että kevään sisäänotot ja pääsykokeet noudattavat edellisen vuoden mallia. OPM on kannustanut valintayhteistyöhön kaikilla aloilla. Keskustelussa todettiin, että asiaa selvittävä projekti voisi olla paikallaan – kuitenkin niin, että tavoitteena olisi nimenomaan yhteistyö, ei yhteinen pääsykoe.

10 §

Päätettiin alustavasti, että seuraava kokous pidetään 7.10.klo 13.

11 §

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

